

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2022, sen. zn. 29 ICdo 46/2020, ECLI:CZ:NS:2022:29.ICDO.46.2020.1

Číslo: 42/2023

Právní věta:

I. Bylo-li (zvláštní) přezkumné jednání vedeno nezákonným soudcem (insolvenční soud byl nesprávně obsazen ve smyslu § 229 odst. 1 písm. f/ o. s. ř.), lze přihlížet k jeho výsledku jen tehdy, jestliže dotčená osoba s konáním (zvláštního) přezkumného jednání souhlasila a jeho průběhem a výsledkem jí nebyla (nemohla být) způsobena žádná (byť nepříliš významná) procesní újma, kterou by bylo nutné odstranit jeho opakováním tak, aby se u nově konaného přezkumného jednání již tato újma neprojevila (nemohla projevit).

II. Vedlejší účastenství v incidenčním sporu není vázané na účast vedlejšího účastníka jako věřitele v insolvenčním řízení a nepřechází na nabyvatele jeho přihlášené pohledávky.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.06.2022

Spisová značka: 29 ICdo 46/2020

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Incidenční spory (odporové spory), Insolvenční řízení, Popření pohledávky, Vyržení

Předpisy: § 1011 o. z.

§ 1089 odst. 1 o. z.

§ 118 odst. 1 obč. zák.

§ 134 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zastavil řízení o „dovolání“ proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 4. 2019, odmítl dovolání proti části prvního výroku, již byl potvrzen rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 4. 2019, v bodech II. a III. výroku, jakož i proti druhému a třetímu výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 11. 2019, a zamítl dovolání proti části prvního výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 11. 2019, již byl potvrzen rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 4. 2019, v bodu I. výroku.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 25. 4. 2019, č. j. 42 ICM 2582/2015-332, Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl žalobu na určení, že žalobce (D. A., s. r. o.) má za dlužníkem (H. M. S. a. s.) pohledávky v celkové výši 459 894 106,36 Kč, přihlášené do insolvenčního řízení vedeného u insolvenčního soudu pod označenou sp. zn. přihláškou pohledávky P304-2 (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalované (Mgr. Ing. P. H., jako insolvenční správce dlužníka) na nákladech řízení 22 882,63 Kč (bod II. výroku).

[3] Uložil žalobci zaplatit vedlejšímu účastníkovi (G., a. s.) na nákladech řízení 48 156 Kč (bod III. výroku).

2. Šlo přitom o v pořadí třetí rozsudek insolvenčního soudu. První rozsudek ze dne 11. srpna 2016, č. j. 42 ICM 2582/2015-116, jímž byla žaloba původního žalobce [P. LTD. (dále jen „společnost P“)] zamítnuta pro předčasnost, zrušil k odvolání žalované a tehdejšího vedlejšího účastníka na její straně [Všeobecné úvěrové banky, a. s. (dále jen „věřitel V“)] Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 4. 4. 2017 s tím, že přihlášená pohledávka je „dostatečně určitá co do důvodu i výše“.

3. V průběhu nového řízení před insolvenčním soudem došlo ke změně v osobě žalobce, neboť společnost P postoupila přihlášené pohledávky nynějšímu žalobci, který jako nabyvatel pohledávek vstoupil (dne 29. 9. 2017) do insolvenčního řízení [srov. § 19 odst. 1 větu první zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a usnesení insolvenčního soudu ze dne 6. 10. 2017, které bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku téhož dne]; žalobce tak vstoupil v souladu s § 19 odst. 1 větou druhou insolvenčního zákona i do probíhajícího incidenčního sporu.

4. Druhý rozsudek v pořadí ze dne 6. 3. 2018, č. j. 42 ICM 2582/2015-282, jímž insolvenční soud žalobu zamítl, zrušil k odvolání žalobce Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 15. 10. 2018 s tím, že insolvenční soud nedostatečně zjistil skutkový stav a důvodem přihlášených pohledávek nemůže být dlužníko uznání dluhu.

5. Insolvenční soud ve svém třetím rozsudku vyšel z následujících skutečností:

[1] Společnost P přihlásila do insolvenčního řízení vedeného vůči dlužníku pohledávky v celkové výši 459 894 106,36 Kč přihláškou P304-2, když jako důvod jejich vzniku uvedla „půjčky finančních prostředků a financování stavebních prací a inženýringu dlužníka“, přičemž dlužník pohledávky písemně uznal co do důvodu a výše dne 31. 5. 2013.

[2] Pohledávka původního věřitele TE (dále jen „společnost TE“) ve výši jistiny 283 604 829,78 Kč a příslušenství 30 221 276,58 Kč má představovat nezaplacenou odměnu za dílo podle rámcové smlouvy o dílo uzavřené dne 26. 5. 2009 dlužníkem jako objednatelem a společností TE jako zhotovitelem (dále jen „první pohledávka“). Společnost TE postoupila první pohledávku postupníkovi TF (dále jen „společnost TF“) smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 31. 3. 2013 (dále jen „první postupní smlouva“). Společnost TF jako postupitel první pohledávku dále postoupil společnosti P jako postupníkovi smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 15. 4. 2013 (dále jen „druhá postupní smlouva“).

[3] Společnost TE měla poskytnout dlužníku několik půjček; na základě smlouvy o půjčce uzavřené s dlužníkem dne 1. října 2008 šlo o poskytnutí peněžních prostředků v celkové výši 12 000 000 Kč ve čtyřech samostatných tranších (dále jen „druhá pohledávka“). Společnost TE

měla dále dlužníku poskytnout půjčku ve výši 20 000 000 Kč na základě smlouvy o půjčce ze dne 22. 3. 2010 (dále jen „třetí pohledávka“); rovněž druhá a třetí pohledávka byla postoupena první postupní smlouvou na společnost TF a druhou postupní smlouvou na společnost P.

[4] Pohledávky původního věřitele A., a. s. (dále jen „společnost A“) měly vzniknout na základě smluv o půjčce uzavřených s dlužníkem dne 1. 10. 2008 (poskytnutá částka 81 853 000 Kč) a dne 2. 10. 2008 (poskytnutá částka 18 147 000 Kč) [dále jen souhrnně „čtvrtá pohledávka“]. Společnost A postoupila čtvrtou pohledávku dne 16. 12. 2010 postupníkovi A. LLC (dále jen „společnost AL“), který ji dále dne 25. 4. 2013 postoupil společnosti P.

[5] Druhá, třetí a čtvrtá pohledávka (pohledávky z půjček) byly přihlášeny společností P v celkové výši 146 068 000 Kč, z čehož jistiny poskytnutých půjček představují 132 000 000 Kč.

[6] Přihlášené pohledávky společnosti P byly přezkoumány na zvláštním přezkumném jednání dne 5. 6. 2015, jednání vedl soudce, kterému byla „předmětná věc přidělena v rozporu s rozvrhem práce“; usnesením insolvenčního soudu ze dne 13. 11. 2015, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 6. 2016, které bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku dne 1. 7. 2016 jako dokument C13-66, vydaným v řízení o žalobě pro zmatečnost věřitele V totiž bylo zrušeno usnesení insolvenčního soudu ze dne 9. 9. 2014, jímž byla (mimo jiné) povolena reorganizace dlužníka. Důvodem zrušení usnesení o povolení reorganizace byla skutečnost, že insolvenční věc dlužníka byla u insolvenčního soudu nesprávně přidělena do soudního oddělení 27 INS a insolvenční soud tak byl nesprávně obsazen.

6. Na výše uvedeném základě insolvenční soud - vycházející z ustanovení § 198 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona, z ustanovení § 127 odst. 1, § 134, § 118a, § 118b odst. 1 a § 119a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), z ustanovení § 37 odst. 1 a 2 a § 38 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), z ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, a z ustanovení § 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“) - dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

7. Skutečnost, že zvláštní přezkumné jednání, na němž byly přezkoumány přihlášené pohledávky společnosti P, vedl soudce, kterému byla věc přidělena v rozporu s rozvrhem práce, nemá na rozhodnutí v tomto incidenčním sporu vliv, protože žaloba pro zmatečnost se týkala jen usnesení o povolení reorganizace (B-29) a u jiných „úkonů“ či rozhodnutí „změna nenastává“, jak vyjádřil odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí (C13-66).

8. Listina nazvaná dohoda o vyrovnání s uznáním závazku ze dne 31. 5. 2013, v níž měl dlužník uznat svůj dluh vůči společnosti P ve výši 459 894 106,36 Kč, není pravá; žalovanou a vedlejším účastníkem byla tato soukromoprávní listina zpochybněna co do její pravosti a osoby tvořící „bývalé statutární orgány“ dlužníka vypověděly, že listinu nepodepsaly, přičemž podrobně popsaly okolnosti, které vylučují, že by se na listině mohl nacházet jejich pravý podpis. Žalobce „nepředložil“ žádný důkaz, který by tento závěr zpochybnil a neunesl tak „základní břemeno důkazní“ ohledně „existence“ uvedené dohody o vyrovnání s uznáním závazku.

9. Ani z uznání závazku ze dne 31. 10. 2013 nelze vycházet, neboť „nebylo součástí přihláškových tvrzení“ a v incidenčním sporu již nelze rozšiřovat důvod vzniku přihlašované pohledávky. Nadto uznání závazku „způsobuje“ toliko vyvratitelnou domněnku existence pohledávky, přičemž v řízení byla existence přihlášených pohledávek vyvrácena. Ve vztahu ke všem dílčím přihlášeným pohledávkám je totiž třeba žalobu zamítnout, a to z několika samostatných důvodů.

10. Ohledně první pohledávky žalobce v incidenčním sporu nepřipustně změnil její právní důvod, když podle přihlášky mělo jít o „financování stavebních prací a inženýring“, zatímco v žalobě je

tvrzeno, že jde o neuhrazenou cenu díla; žalobce přes poučení podle § 118a o. s. ř. žádný důvod týkající se financování stavby či inženýringu netvrdil ani neprokazoval. Nadto žalobce ve smyslu žalobních tvrzení pouze obecně tvrdil, že jde „o pohledávky z rámcové smlouvy o dílo“; uvedená rámcová smlouva přitom neobsahuje žádné konkrétní ujednání o předmětu díla, době provádění prací, ceně díla apod., neboť obsahuje pouze obchodní podmínky další spolupráce. Žalobce přes poučení podle § 118a o. s. ř. žádná tvrzení o uzavření konkrétních „realizačních“ smluv nedoplnil.

11. Dalším důvodem pro zamítnutí žaloby ohledně první pohledávky je skutečnost, že první i druhá postupní smlouva je neplatná a společnost P tak nemohla žalobci pohledávku postoupit. Neplatnost první postupní smlouvy plyne z toho, že ji za společnost TE měla podepsat „osoba neoprávněná“ [J. P. (dále jen „J. P.“), který v té době nebyl jejím jednatelem], o čemž společnost TF jako druhá smluvní strana věděla, protože byla jediným společníkem společnosti TE a sama J. P. z funkce jednatele odvolala; navíc J. P. ve společnosti TE od roku 2011 „nepůsobil“ a listinu ani podepsat nemohl. Další důvod neplatnosti první postupní smlouvy spočívá v tom, že zahraniční (americká) společnost TF v době jejího uzavření neexistovala, jak vyplývá z úředního potvrzení státu Maryland. Ze stejných důvodů je neplatná druhá postupní smlouva, když její neplatnost je dána i tím, že společnost TF nemohla postoupit pohledávku, která jí „nesvědčila“.

12. První i druhá postupní smlouva je neplatná rovněž pro svou neurčitost ve smyslu § 37 odst. 1 obč. zák., kterou nelze překlenout výkladem; v obou smlouvách je pouze odkazováno na rámcovou smlouvu o dílo a není zřejmé, které konkrétní pohledávky a z kterých konkrétních smluv byly postoupeny.

13. Pro druhou a třetí pohledávku pak zcela obdobně platí důvody neplatnosti první i druhé postupní smlouvy uvedené shora v odstavci 11., takže společnost P nemohla žalobci tyto pohledávky platně postoupit a žalobu je třeba ohledně těchto pohledávek také zamítnout. Ohledně druhé pohledávky navíc platí, že žalobce neprokázal její vznik, když nepředložil uvedenou smlouvu o půjčce ze dne 1. 10. 2008 a z přijatých plateb na účtu dlužníka nelze zjistit, zda bylo plněno z tvrzené půjčky, když společnost TE poskytla v rozhodném období dlužníku i další úvěr.

14. Co se týče čtvrté pohledávky, důvod neplatnosti smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 25. 4. 2013 uzavřené společností AL jako postupitelem a společností P jako postupníkem spočívá v tom, že zahraniční (americká) společnost AL v době jejího uzavření neexistovala, jak vyplývá z úředního potvrzení státu Arkansas. Žalobce ani zde přes poučení soudu neprokázal vznik pohledávky, neboť nepředložil soudu smlouvy o půjčce ze dne 1. 10. 2008 a 2. 10. 2008; z řady transakcí nelze rozlišit, zda bylo dlužníku plněno na účet z tvrzených půjček, když společnost A poskytla v rozhodném období dlužníku i další úvěr a platby jsou označeny jen „nerozklíčovatelným měnicím se variabilním symbolem“. I v této části je tedy žaloba nedůvodná.

15. Pro všechny dílčí pohledávky pak platí, že žalobce nemohl být v dobré víře při jejich tvrzeném nabytí dne 25. 9. 2017 postoupením od společnosti P, neboť v té době mu již musela být známa z průběhu incidenčního sporu zveřejněného v insolvenčním rejstříku shora uvedená argumentace zpochybňující existenci postupovaných pohledávek.

16. K námitce promlčení vznesené žalovanou v závěrečném návrhu přihlédnout nelze, jelikož byla uplatněna „po příslušné koncentraci řízení“.

17. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 14. 11. 2019:

[1] Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalované na nákladech odvolacího řízení 600 Kč (bod II. výroku).

[3] Uložil žalobci zaplatit vedlejšímu účastníkovi na nákladech odvolacího řízení 4 114 Kč (bod III. výroku).

18. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 657 obč. zák. a judikatury Nejvyššího soudu – dospěl po přezkoumání napadeného rozsudku k následujícím závěrům:

19. Rozsudek insolvenčního soudu je věcně správný z hlediska skutkových zjištění i právní argumentace a lze odkázat na jeho odůvodnění.

20. Insolvenční soud správně zhodnotil dohodu o vyrovnání s uznáním závazku ze dne 31. 5. 2013. Správné je i právní posouzení, že rámcová smlouva o dílo nemůže představovat právní důvod vzniku první pohledávky. Na základě první postupní smlouvy týkající se první, druhé a třetí pohledávky nemohla společnost TF nabýt tyto dílčí pohledávky a dále je postoupit společnosti P. Totéž platí u čtvrté pohledávky a smlouvy o jejím postoupení ze dne 25. 4. 2013, protože společnost AL byla zrušena již dne 14. 1. 2012; žalobce ostatně neprokázal ani vznik této pohledávky.

21. Žalobce tak nemá „aktivní věcnou legitimaci k uplatnění pohledávek v insolvenčním řízení“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

22. Žalobce podal dovolání, které výslovně směřuje „v plném rozsahu“ proti oběma rozsudkům soudů nižších stupňů a jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadená rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které dosud nebyly vyřešeny Nejvyšším soudem, popřípadě, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. Dovolatel s odkazy na označenou judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu namítá, že napadená rozhodnutí spočívají na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudky obou soudů zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

23. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel namítá, že věc měla být posouzena z pohledu možného vydržení pohledávek společností P. K tomu odkazuje na skutečnost, že „prvotní argumentace“ ohledně neplatnosti postupních smluv byla v insolvenčním rejstříku zveřejněna až dne 4. 7. 2016, tedy více než tři roky od uzavření druhé postupní smlouvy se společností TF (ohledně první, druhé a třetí pohledávky), respektive od uzavření smlouvy o postoupení pohledávky dne 25. 4. 2013 se společností AL (ohledně čtvrté pohledávky). Společnost P tak byla více než tři roky „dobrověrným“ věřitelem „celého souboru pohledávek“, tyto pohledávky v souladu s § 134 obč. zák. vydržela a dne 25. 9. 2017 je smlouvou o postoupení pohledávek řádně převedla na žalobce.

24. Dovolatel dále napadá jako absurdní závěry obou soudů ohledně toho, že neprokázal zhotovení stavebního díla a poskytnutí půjček dlužníku za situace, kdy předložil dvě uznání dluhu. Má za to, že je „legitimní a spravedlivé“ posoudit „v krajním případě soubor pohledávek za pravý a existující“ minimálně z titulu bezdůvodného obohacení dlužníka.

25. Podle dovolatele se oba soudy odchýlily od ustálené rozhodovací praxe představované usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. [21 Cdo 2048/2013](#), uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Sb. rozh. obč.“) pod číslem 83/2014, v otázce důsledku vedení zvláštního přezkumného jednání soudcem, kterému byla věc přidělena v rozporu s rozvrhem práce. Dovolatel odkazuje na rozhodnutí odvolacího soudu vydané v řízení o žalobě pro zmatečnost (C13-66) a dovozuje, že zvláštní přezkumné jednání je zatíženo neodstranitelnou zmatečností vadou nesprávného obsazení soudu, přezkum pohledávek „nemůže obstát“, takže „chybí základní procesní podmínka“ projednáváného incidenčního sporu; právo na zákonného soudce navíc představuje

základní procesní princip „stojící v podstatě“ nad všemi ostatními. Uzavírá, že žaloba měla být zamítnuta pro předčasnost s tím, že je třeba nového řádného přezkumu jeho přihlášených pohledávek.

III.

Přípustnost dovolání

26. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

27. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

28. Dovolatel podal dovolání výslovně „v plném rozsahu“ proti rozsudku odvolacího soudu i proti rozsudku insolvenčního soudu. V části, ve které dovolání směřuje proti rozsudku insolvenčního soudu, Nejvyšší soud řízení o „dovolání“ žalobce zastavil podle § 243b věty před středníkem a § 104 odst. 1 věty první o. s. ř., jelikož dovolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně podat nelze (není dána funkční příslušnost soudu k projednání takového dovolání). K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2003, sp. zn. [29 Odo 265/2003](#), uveřejněné pod číslem 47/2006 Sb. rozh. obč.

29. Nejvyšší soud dále odmítl dovolání podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. jako objektivně nepřípustné v rozsahu, ve kterém dovolatel napadá rozsudek odvolacího soudu v té části prvního výroku, v níž odvolací soud potvrdil body II. a III. výroku rozsudku insolvenčního soudu, jimiž bylo rozhodnuto o nákladech řízení před insolvenčním soudem, jakož i ve druhém a třetím výroku, jimiž odvolací soud rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Ve vztahu k těmto výrokům přípustnost dovolání bez dalšího vylučuje ustanovení § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř.

30. Ve vztahu k potvrzujícímu výroku odvolacího soudu ve věci samé nemá Nejvyšší soud důvod připustit dovolání pro řešení otázky možného vydržení pohledávek společností P. Podle dovolatele došlo k vydržení „souboru pohledávek“ nejpozději dne 25. 4. 2016 (tři roky po uzavření časově poslední smlouvy o postoupení pohledávek mezi společnostmi AL a společností P). Ustanovení § 1011 o. z. sice podřazuje pod pojem „vlastnictví“ vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, jde však o vymezení vlastnictví v širším smyslu a na právní režim všech takto široce vymezených předmětů vlastnictví nelze vztáhnout beze zbytku ustanovení upravující vlastnické právo. Vydržet lze pouze vlastnické právo; předpokladem vydržení vlastnického práva je jeho držba (§ 1089 odst. 1 o. z.). Za předmět držby vlastnického práva (které může vést k jeho vydržení) se přitom považuje jen věc hmotná, kterou však pohledávka není (srov. § 496 odst. 2 o. z.); tím spíše by nebylo možno pohledávku vydržet v režimu zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, (jak uvažuje dovolatel), neboť podle něj pohledávka nebyla věcí, ale jiným „předmětem občanskoprávních vztahů“. K tomu srov. § 118 odst. 1 obč. zák. a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. [22 Cdo 2957/2020](#), uveřejněný pod číslem 92/2021 Sb. rozh. obč. (jakož i literaturu v důvodech tohoto rozhodnutí odkazovanou), proti němuž podanou ústavní stížnost odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 7. 10. 2021, sp. zn. [II. ÚS 1632/21](#), jako zjevně neopodstatněnou.

31. Rovněž v rozsudku ze dne 30. 8. 2021, sp. zn. [23 Cdo 3320/2020](#), uveřejněném pod číslem 49/2022 Sb. rozh. obč., Nejvyšší soud přijal a odůvodnil závěr, že peněžitá pohledávka není

absolutním (majetkovým) právem; povaha pohledávky nepřipouští „trvalý výkon“ ani „opětovný výkon“, a proto se na ni nevztahuje úprava věcných práv (§ 979 o. z.). Srov. ostatně též argumentaci obsaženou (již) v usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. [I. ÚS 131/2000](#), uveřejněném pod číslem 19/2000 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Tam Ústavní soud mimo jiné uzavřel, že právní teorie i soudní praxe je jednotná v názoru, že peněžitá pohledávka je vztahem závazkovým, a nikoliv právem věcným, a tudíž ani nemůže požívat ochrany, která je ústavně zaručena právu vlastnickému. Závěr odvolacího soudu, že se dovolatel nestal věřitelem (vlastníkem) přihlášených pohledávek, tak je v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu.

32. Dovolání není přípustné ani pro řešení otázky, zda dovolatel prokázal zhotovení díla a poskytnutí půjček dlužníku za situace, kdy předložil dvě dlužníkova uznání dluhu, neboť tím – oproti svému přesvědčení – Nejvyššímu soudu nepředkládá k řešení žádnou otázku způsobitou k dovolacímu přezkumu, nýbrž toliko nepřipustně zpochybňuje skutkový stav, kterým je Nejvyšší soud vázán. V intencích ustanovení § 241a odst. 1 a 3 o. s. ř. je totiž jediným způsobitelným dovolacím důvodem, pro který lze připustit dovolání podle § 237 o. s. ř., dovolací důvod, jímž lze namítat, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (lhostejno, zda v rovině práva procesního nebo v rovině práva hmotného). Při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. správné, přitom dovolací soud vychází ze skutkových závěrů odvolacího soudu a nikoli z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů (případně) nejprve zformuluje sám dovolatel. Srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. [29 Odo 268/2003](#), uveřejněného pod číslem 19/2006 Sb. rozh. obč., a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. [31 Cdo 3881/2009](#), uveřejněného pod číslem 10/2014 Sb. rozh. obč. Toto omezení, které se prosazuje u věcného přezkumu dovolání (je-li dovolání přípustné), má vliv i na posouzení způsobitelnosti dovolací argumentace přípustnost dovolání vůbec založit.

33. K nemožnosti úspěšně napadnout samotné hodnocení důkazů (opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o. s. ř.) srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. [29 NSČR 29/2009](#), uveřejněné pod číslem 108/2011 Sb. rozh. obč., včetně tam zmíněného odkazu na nález Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1997, sp. zn. [IV. ÚS 191/96](#), uveřejněný pod číslem 1/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, jakož i nález Ústavního soudu ze dne 26. 9. 2017, sp. zn. [III. ÚS 3717/16](#), uveřejněný pod číslem 179/2017 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.

34. Kromě toho dovolatel zjevně přehlíží, že odvolací soud ve shodě se soudem insolvenčním zamítl jeho žalobu (mimo jiné) též kvůli tomu, že se nestal na základě nepřetržité řady smluv o postoupení pohledávek jejich věřitelem; proti právnímu závěru odvolacího soudu o neplatnosti těchto smluv přitom dovolatel nebrojí a věřitelem se nemohl stát ani na základě vydržení (srov. shora odstavce 30. a 31.). Za této procesní situace již není důvod zkoumat otázku vzniku pohledávek, ani otázku, zda jde (místo pohledávek ze smlouvy o dílo a smluv o půjčce) o pohledávky z titulu bezdůvodného obohacení (k otázce právní kvalifikace postupované pohledávky ve smlouvě o postoupení pohledávky srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. [31 Cdo 678/2009](#), uveřejněný pod číslem 27/2012 Sb. rozh. obč.).

35. Judikatura Nejvyššího soudu je totiž ustálena v tom, že spočívá-li rozhodnutí odvolacího soudu na posouzení více právních otázek, z nichž každé samo o sobě vede samostatně k výsledku dosaženému rozhodnutím odvolacího soudu, není dovolání ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné, jestliže řešení některé z těchto otázek nebylo dovoláním zpochybněno nebo jestliže některá z těchto otázek nesplňuje předpoklady vymezené v ustanovení § 237 o. s. ř. Je tomu tak proto, že dovolací soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody, včetně jejich obsahového vymezení, a z jiných než dovolatelem uplatněných důvodů napadené rozhodnutí přezkoumat nemůže (srov. ustanovení § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. a důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2009, sp. zn. [IV. ÚS](#)

[560/08](#), uveřejněného pod číslem 236/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Věcný přezkum posouzení ostatních právních otázek nemůže za tohoto stavu ovlivnit výsledek řízení. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. [29 Odo 663/2003](#), uveřejněné pod číslem 48/2006 Sb. rozh. obč., a v poměrech občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. [29 Cdo 654/2016](#) (a judikaturu tam označenou), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sen. zn. [29 ICdo 133/2017](#).

36. Dovolání proti potvrzujícímu výroku napadeného rozsudku ve věci samé je však přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., pro otázku procesního práva, jaký význam má nesprávné obsazení insolvenčního soudu při (zvláštním) přezkumném jednání pro incidenční spor o pořadí pohledávky, která byla přezkoumána na takovém (zvláštním) přezkumném jednání, neboť jde o věc dosud neřešenou v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

37. Z reprodukce učiněné shora v odstavci 5. bodu [6] a z obsahu insolvenčního rejstříku plynou následující skutečnosti:

[1] Dne 21. 10. 2013 bylo na základě věřitelského insolvenčního návrhu zahájeno insolvenční řízení na majetek dlužníka (tehdy podnikajícího pod obchodní firmou L. a. s. a od 30. 10. 2013 do 17. 3. 2014 pod obchodní firmou I. P. LG a. s.).

[2] Insolvenční soud usnesením ze dne 21. 3. 2014, zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne, (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka.

[3] Usnesením ze dne 9. 9. 2014, zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 19. 9. 2014, insolvenční soud (mimo jiné) povolil reorganizaci dlužníka.

[4] Zvláštní přezkumné jednání, při němž byly přezkoumány (mimo jiné) přihlášené pohledávky právního předchůdce žalobce (společnosti P), se konalo dne 5. 6. 2015 (B-120).

[5] Usnesením insolvenčního soudu ze dne 13. 11. 2015, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 6. 2016, které bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku dne 1. července 2016 jako dokument C13-66, vydaným v řízení o žalobě pro zmatečnost věřitele V bylo zrušeno usnesení insolvenčního soudu ze dne 9. 9. 2014 o povolení reorganizace dlužníka z důvodu, že insolvenční věc dlužníka byla u insolvenčního soudu nesprávně přidělena do soudního oddělení 27 INS a insolvenční soud tak byl nesprávně obsazen.

38. V usnesení ze dne 29. 2. 2016, sen. zn. [29 ICdo 16/2016](#), uveřejněném pod číslem 32/2017 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 32/2017“), Nejvyšší soud mimo jiné vysvětlil, že pro insolvenční řízení je charakteristické, že se člení na několik relativně samostatných fází. První, přípravná, fáze začíná podáním insolvenčního návrhu a končí rozhodnutím o úpadku. Druhá fáze začíná rozhodnutím o úpadku a končí rozhodnutím o způsobu řešení úpadku (v případě reorganizace rozhodnutím o povolení reorganizace). Tato fáze nemusí probíhat samostatně, ale může (za podmínek § 148 insolvenčního zákona) částečně splývat s první fází. Třetí fází začínající rozhodnutím o způsobu řešení úpadku se provádí přijatý způsob řešení úpadku. Ve čtvrté fázi dochází k vlastnímu rozvržení výtěžku zpeněžení majetkové podstaty mezi věřitele a ukončení insolvenčního řízení; tato fáze může při reorganizaci splývat se třetí (realizační) fází.

39. Z [R 32/2017](#) plyne (byť nikoli výslovně), že je-li na základě včasné, přípustné a důvodné žaloby pro zmatečnost zrušeno pravomocné rozhodnutí insolvenčního soudu vydané v insolvenčním řízení, jímž se končí příslušná fáze insolvenčního řízení, lze si klást otázku, zda zmatečnostní vada řízení,

pro kterou ke zrušení došlo, má vliv na postupy a rozhodnutí insolvenčního soudu, jež předcházely vydání zrušeného rozhodnutí, jen jde-li o postupy a rozhodnutí přijaté (učiněné) v rámci téže fáze insolvenčního řízení; na platnost a účinnost postupů a rozhodnutí přijatých (učiněných) v dříve uzavřených fázích insolvenčního řízení nemá takové rozhodnutí žádného vlivu. Bylo-li usnesení o povolení reorganizace rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v insolvenčním řízení, jímž se končí druhá fáze insolvenčního řízení (a současně jediným rozhodnutím této fáze insolvenčního řízení, jež mohlo být napadeno žalobou pro zmatečnost z důvodu uvedeného v § 229 odst. 1 písm. f/ o. s. ř.), pak při zjištění předmětné zmatečnostní vady nelze bez dalšího (nesouhlasí-li s tím dotčené osoby) přihlížet ani k těm procesním úkonům nebo opatřením, která nezákonný soudce v této fázi insolvenčního řízení učinil nebo přijal před vydáním tohoto rozhodnutí.

40. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2020, sen. zn. [29 NSČR 55/2019](#), [29 NSČR 111/2019](#), [29 NSČR 141/2019](#), uveřejněné pod číslem 66/2021 Sb. rozh. obč. a přijaté v poměrech insolvenční věci dlužníka, které posuzovalo dopady uvedené zmatečnostní vady insolvenčního řízení (pro kterou insolvenční soud zrušil usnesením ze dne 13. 11. 2015 usnesení o povolení reorganizace) na schůzi věřitelů konanou dne 14. 7. 2014 (tedy v druhé fázi insolvenčního řízení mezi rozhodnutím o úpadku a rozhodnutím o způsobu řešení úpadku).

41. V projednávané věci bylo zvláštní přezkumné jednání konáno dne 5. 6. 2015, tedy v navazující (třetí) fázi insolvenčního řízení po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (povolení reorganizace). Je ovšem zřejmé, že insolvenční soud byl (i) v té době (objektivně poměřováno) nesprávně obsazen ve smyslu § 229 odst. 1 písm. f/ o. s. ř. Závěr, že při zjištění zmatečnostní vady nelze bez dalšího (nesouhlasí-li s tím dotčené osoby) přihlížet k těm procesním úkonům nebo opatřením, která nezákonný soudce (i) v této fázi insolvenčního řízení učinil nebo přijal, se tak obdobně prosadí i zde.

42. O takový případ souhlasu dotčené osoby ale právě jde v projednávané věci, neboť společnost P (spolu s některými dalšími věřiteli) podala odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu ze dne 13. 11. 2015, kterým bylo o žalobě pro zmatečnost věřitele V nepravomocně rozhodnuto tak, že usnesení o povolení reorganizace bylo zrušeno, a ve svém odvolání navrhovala, aby odvolací soud napadené usnesení insolvenčního soudu zrušil a žalobu pro zmatečnost zamítl. Odtud je zřejmé, že společnost P souhlasila s průběhem a výsledkem zvláštního přezkumného jednání; dovolatel přitom jako nabyvatel jejích pohledávek vstoupil dne 29. 9. 2017 do insolvenčního řízení i probíhajícího incidenčního sporu a musel převzít stav insolvenčního řízení v době, kdy se stal jeho účastníkem (§ 19 odst. 1 věta první insolvenčního zákona).

43. Z povahy žaloby pro zmatečnost jakožto opravného prostředku nadto plyne, že ji může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím soudu prvního stupně (odvolacího soudu) plně vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech, jestliže ji lze odstranit zrušením žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí. Rozhodujícím přitom je výrok rozhodnutí soudu a případnou újmu na právech účastníka lze posuzovat jen z procesního hlediska, tedy, řečeno jinak, z pohledu dopadu (výsledků a důsledků) rozhodnutí do práv účastníka řízení. Při tomto posuzování také nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím soudu mu byla způsobena určitá, třeba i nepřilíš významná újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí a která se v novém rozhodnutí věci již neprojeví (nemůže projevit). K tomu srov. zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. [21 Cdo 2179/2002](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 5, ročník 2003, pod číslem 73, usnesení ze dne 27. 11. 2014, sen. zn. [29 NSČR 113/2014](#), uveřejněné pod číslem 40/2015 Sb. rozh. obč., a usnesení ze dne 9. 10. 2015, sen. zn. [21 ICdo 17/2015](#), jehož závěry shledal souladnými se základními principy soudního řízení i Ústavní soud, když ústavní stížnost proti němu podanou odmítl usnesením ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. [III. ÚS 3799/15](#). Ústavní soud přitom shledal nesprávným názor (tamní) stěžovatelky, podle něhož „vydání rozhodnutí nezákonným soudcem je zcela zásadní vadou řízení, která by měla být napravena vždy“.

44. Poměřováno tímto pohledem nemělo nesprávné obsazení insolvenčního soudu vliv na způsob přezkoumání přihlášených pohledávek společnosti P. Jinak řečeno, na tom, že žalovaná u zvláštního přezkumného jednání popřela pravost přihlášených pohledávek společnosti P, se nesprávné obsazení insolvenčního soudu nijak neprojevovalo a rovněž společnosti P nebyla způsobena žádná (byť nepřiliš významná) procesní újma, když v návaznosti na výsledek zvláštního přezkumného jednání podala včas žalobu, již byl zahájen tento incidenční spor (srov. obdobně důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2019, sen. zn. [29 ICdo 117/2017](#), uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 7-8, ročník 2020, pod číslem 68).

45. Nepřihlížet k výsledku zvláštního přezkumného jednání (upřít mu procesní následky, jež s ním insolvenční zákon jinak spojuje), tak v daném případě nelze, neboť společnost P, do jehož procesního postavení žalobce vstoupil, s konáním zvláštního přezkumného jednání souhlasila a rovněž jí jeho průběhem a výsledkem nebyla (nemohla být) způsobena žádná (byť nepřiliš významná) procesní újma, kterou by bylo nutné odstranit jeho opakováním tak, aby se u nově konaného přezkumného jednání tato újma již neprojevila (nemohla projevit).

46. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

47. Výrok o nákladech dovolacího řízení se opírá o ustanovení § 243c odst. 3, § 224 odst. 1, § 142 odst. 1 a § 146 odst. 2 věty první a odst. 3 o. s. ř., když dovolací řízení bylo částečně zastaveno z procesního zavinění žalobce a ve zbývající části bylo jeho dovolání odmítnuto, popřípadě zamítnuto. Procesně úspěšná žalovaná a vedlejší účastník na její straně tak mají nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů dovolacího řízení; podle obsahu spisu jim však žádné náklady nevznikly.

48. Nejvyšší soud nepřehlédl, že v průběhu dovolacího řízení vstoupila do insolvenčního řízení na místo vedlejšího účastníka společnost P. D. L. (srov. usnesení insolvenčního soudu ze dne 19. 1. 2022, zveřejněné v insolvenčním rejstříku dne 25. 1. 2022). Vedlejší účastenství v incidenčním sporu však není vázané na účast vedlejšího účastníka jako věřitele v insolvenčním řízení a nepřechází na nabyvatele jeho přihlášené pohledávky (srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2015, sp. zn. [21 Cdo 261/2014](#)); za situace, kdy vedlejší účastník dovolacímu soudu nesdělil, že z řízení vystupuje, a jeho účast neukončila ani žalovaná (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2013, sen. zn. [29 ICdo 9/2013](#), uveřejněné pod číslem 89/2013 Sb. rozh. obč.), zůstal vedlejší účastník i nadále účastníkem (dovolacího) řízení.